

Sakligar grundir

Tað eru blöð, sum siga, at Rinkenæs-málið er eitt stórt mál, eitt hitt størsta, sum Föroya Løgting er farið undir. (»14. september«.) Men stórmál landsins, mál, sum eru góð, mál, sum ikki eru partapolitisk, sum eru tjóðini í sini heild til frama og gagns, skuldu kunna verið undirtikin av øllum pørtum. Og kundu allir partar ikki tað, so skuldi ihvussu so er málið verið víðfarið sakliga og álvarsliga, sum tað sómir seg týðningarmiklum málum.

Men Rinkenæs-málið er ikki víðfarið sakliga og sannferðiliga. Tað er bara vordid ein av teimum vanligu tuggunum í tí almenna orðaskiftinum her á landi. Tað sum so mangt annað sýnir, at vit eru ikki búnir til nakað slag. Einaferð varð sagt og ofta haft á lofti, at Föroyingar vóru eitt gamalt mentað fólk. Men teir sýnast ikki at vera tað longur. Teirra mentan er stórliga í afturgongu, og atburðurin í almennum orðaskifti er ofta so, at har verður ringast gjørt sær fyri skommum.

Blóðini skuldu haft eina leiðbeinandi uppgávu, borið sannleikan fram. Men tey gera tað ikki. Og tey blóðini, sum siga seg at umboða hin tjóðskaparlaga partin av fólkinum (»Dgbl.«, »14. septbr.«) hava hin versta og skaðligasta atburðin.

Farmasiglingarmálið, sum nettupp hadani fyrr varð hildið fram sum eitt tjóðskaparmál, hava teir gjørt til eitt gólumál, eitt av ljótastu skammarmálum, vit hava havt. —

Hvussu kann t. d. verða sagt, sum »14. september« sigur, at teir 4 menninir, sum fingust við skipakeypid aftan á, at Løgtingið hevði víðtikið at keypa, eru hesum máli óviðkomandi menn? Teir eru tá fólkavaldir menn, umboða meirilutan í Løgtinginum, og høvdu eisini meiriluta í figgjarnevndini.

Í sinum lóglærda erpni og sjálvklóskapi fara teir so langt at siga, at hesir fólkavaldu menn skulu í fongsul, tí teir hava skipað so fyr, at ein Løgtingsogn er gjörd búgvin og farin at virka sum ein inntøkukelda. (Hvat verður tað fyr eitt ræði, vit kunna væntað, um hesir menn skuldu komið og fingið maktina. Sjálvandi skuldu allir móttóðumenn, sum vissa staðnis í útlandinum í fongsul ella beinast av landinum!)

Og hvussu vita hesir visu menn, um skipið er gott ella ringt, ella um teir, ið fingið hava keypið í lag, hava verið so gáloysnir og skilaleysir, at teir ikki hava kunnað eftir góðskuni á skipinum, ella hvussu

hóskandi tað er til farmasigling? Hava leiv fingið sín kunnleika frá Óla Andnegl, ið hvørja viku heldur um sína faglærdu nös og harkar síni visdómsorð úr sær?

Skal tað vera »líkið út«, sum málborið seg verður. — Hatta man tað vera: lekin, ið dryppar, og sum lekur bæði á ein og annan, breiðir seg og verður til ein stóran hyl, sum slatur, illneitan og illteinki svambla í.

Nei, óll tekin eru á, at hesir menn, sum tikið hava patent uppá nationalismu og rættan føðilandskerleika og skulu ferðast uppi í skýnum, bara røkja örindi teirra, sum ganga sínar sjálvsinteressur og seta egði gagn og peningahug hægri enn føðilandsgagn. Óll brögd sýna tað.

Hvi eru tað altíð vissir menn, teir høgga í? Vinnulánsgrunnin, sum hevur roynt at fáa fiskimonnum skip at veida á, men sum hesir menn siga forkemur landinum og setur fátækar fiskimenn á húsagang. Hvi tosaðu teir ikki um »Tjaldrið«, eitt gamalt far, sum Íslendingar høvdu nýtt í mong ár, og sum so Föroyingar keyptu frá teimum og lótu umvæla fyri stóran pening. Har og í so mongum øðrum forum er nógv at finna at hjá monnum, sum seta seg fram sum samfelagsins reinsunarlið.

Men nú er fólkíð vitandi um hesar menn og er vordid kunnugt við, hvat teir bera í skildri sinum.

Carlsberg.

Hin 10. november vóru 100 ár umliðin, síðan bryggjarin J. C. Jacobsen gjörði sína fyrstu bryggingarroynd í vaskikellinum hjá mammu síni heima í hinum gamla bryggjargarðinum, ið pápi J. C. Jacobsen átti í København.

Í dag 100 ár aftaná, standa »Carlsberg Bryggerierne« sum hitt størsta í norðanlondum, og Carlsberggölið er kent um allan heim.

Ígjøgnum »Carlsbergfondet« sum hin framskygdi og idealistiski J. C. Jacobsen stovnaði í 1876 kemur alt rakstraravlop visindaligum rannsóknum tilgøðar.

»Ny Carlsberg«, sum sonur J. C. Jacobsen, Carl Jacobsen, stovnaði, varð í 1906 knýtt til hitt gamla Carlsberg.

Carl Jacobsen gav virki sitt »Ny Carlsberg« til »Carlsbergfondet«, soleiðis at hin danski staturin verunliga eigur hesa virðismiklu ogn.

Carl Jacobsen stovnaði »Ny Carlsbergfondet« og læt byggja hitt víðakenda »Ny Carlsberg

Glyptothek«, hvar dýrgripir av kunsti frá fornöldini verða goymdir.

»Ny Carlsbergfondet« hevur ikki minni týðning fyr dansk listaliv enn »Carlsbergfondet« hevur fyr visinda rannsóknir.

Í roknskaparárinum 1945/46 rindaði »Carlsberg« 58 mill. kr. í skatt til danska statin.

J. M. Magnussen og
Páll J. Nolsøe:

Mið, plinkar og ýti.

Útróður í Föroyum fyrr í tíðini var sonn visindagrein, og tað vóru bert teir, vitagastu og mest royndu, ið vóru fullkønr í henni.

Streymurin um landið gongur í ymsar ættir og er uppi til ymsar tíðir. Fiskurin stendur ofta so neyvt, at liggur tú ikki á vissum bletti í havinum, bragdar tú hann ikki. Allar hesar umstøður krevja av útróðramanninum minni, gløggskygni og opnan sans fyr teimum broytandi natúrviðurskiftunum.

Tað var eisini ein so ófatilgur staðakunnleiki, teir gomlu høvdu. Hvør nóa, hvør knýkil, hvør gjóti hevði sitt navn og ofta sína áhugaverdu søgu.

Hann, ið hevur haft ta eyddu at ferðast við teimum gomlu á landi ella sjógvi, sá, meðan teir frásögdu, ein heim opna seg við rikum lívi og manna-
sporur allastaðni. —

Hin eini hövundurin av hesum bóklingi, Páll J. Nolsøe, sigur í fororðinum, at lann broyting, sum farin er fram í útróðrinum, og sum sett hevur hin gamla róðrabátin í neystið at fúna og droyma um gomul brögd og flutt maskinbátin í stað hansara, ger, at kunnleikin til hetta ríka navnatilfar fer at doyggja burtur, um ikki menn nú beinan vegin fara at savna saman og skriva upp.

Tað er tað, hesir menninir hava gjørt: at seta skjótil á hetta týðningarmikla arbeiði, og vónandi er, at aðrir menn á øðrum plássum fara at taka eftir og gera tað sama.

Her eru növn og orð, sum mugu vera óføra ríkt tilfar hjá okkara málmonnum at taka úr og kanna um. Nógv kann frálýsast, men nógv er, ið ikki er at týða, og her er tað hin vitenskapliga køni málmaðurin kemur til at draga í ljósmála tað, ið ógreitt er. —

Hitt almenna eigur meira at fara at geva slikum starvi ans. Her er eitt öki, sum arbeiði má verða við, og tað má verða stuðlað frá almennari síðu. Vit hava ein mentunargrunn, og her er ein uppgáva, sum eigur at vera virkisöki hansara.

Rættir menn at verja Suðuroy

Rudolf Dahl, Vági, hevur sent klagandi fjarrit til »Dagblaðið« um tað ringa postsamband, telefonsamband og telegraf samband, ið Suðuroyggin hevur, og sjálvandi heingir blaðið ein fittan hala uppi av álopm og briksli eftir báðum lögtingsmonnunum úr Suðuroy, P. M. Dam og Kristian Djurhuus.

Jú, »Dagblaðið« átti at vera besta hólid at farið í við klagum eitthvørt óskil í Suðuroy og so illa, ið Suðuroyggin verður umsitin. — Fólkaflokksmenn, sum altíð hava verið so góðir við Suðuroyngar! Nøkur ár herfyri høvdu teir tað uppskot framm á Tingi at selja »Smiril«, ið var einasta far, landið hevði, sum nýtiligt var at sigla til Suðuroyar. Tá skuldu Suðuroyngar fáa okkurt gamalt biligt, sum Onglendingar tveittu burtur (kanska sama slag sum »Ternan«, ið ein Fólkaflokksmaður keypti úr Onglandi, og er so útgjörd, at bæði ferðafólk og farmur má vera havt á dekkinum). Tað skuldu tey so hava at sigla við um Suðuroyarfjörð og liggja stappað saman sum seyðir og neyt.

Tað má sigast, at tað var umsorgan við lit, og sjálvandi munnu allir Suðuroyngar vera fegnir um slikar umboðsmenn og vænta alt tað besta frá teimum. —

Nei, Suðuroyngar kenna hasa krokodilluróðdina í »Dagblaðið«, Suðuroyngar vita, at »Dagblaðið« og Fólkaflokksmenn hava altíð sætt út illvilja móti Suðuroyngum, og einki trúgva teir, et Thorstein Petersen við sinum monnum eru so ágrýtnir eftir at hjálpa Suðuroynni at fáa betur samband við hinar oyggjarnar og við útheimin. — Óll sunnan fyr hava skilt góluna, »Dagblaðið« fekk í lag móti Suðuroyngum, nú ið hesin drátturin hevur verið um »Oyrnafjall«.

Skotaveður

(cheviot) træveturs til leigu nú í brunditíðini. Mamman og pápin innförd frá Skotlandi. Næri við

Gunnar Petersen,
Tvøroyri.

Lýsing.

Hjálpargrunnurin f. óarbeiðstærar fiskimenn.

Umsóknir um studning í ár verða at skriva á blankettir, sum eru at fáa hjá kommunustýrunum og verða at innsenda við læknávátan innan 3. desember.

Stjórnin.